Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 11.5.2021: Hallituksen esitys HE 76/2021 vp

Lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Opetushallitus antaa seuraavan lausunnon hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Opetushallitus on laajasti ottanut kantaa hallituksen luonnokseen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Aikaisemmin annetussa lausunnossa esitettyihin asioitten lisäksi haluamme nostaa seuraavat asiat sivistysvaliokunnan kuulemisessa esille.

Yleiset huomiot esityksestä

Esityksen lähtökohta on kannatettava. On tärkeää, että jatkuvaa oppimista pystytään kohdentamaan sitä eniten tarvitseville sekä toteuttamaan räätälöityjä ratkaisuja niitä tarvitseville. Myös koordinointi, hyvien käytäntöjen tunnistaminen ja levittäminen sekä palveluverkon täydentäminen ovat tärkeitä lähtökohtia. Myönteisiä mahdollisuuksia avaa myös ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen. Palveluiden saatavuus molemmilla kansalliskielillä on myös varmistettava.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Esitysluonnoksessa säädetään uudelle palvelukeskukselle huomattavan laajat tehtävät suhteessa palvelukeskuksen resursseihin. Koulutuksen hankkimiseen tai valtionavustuksella rahoittamiseen liittyvä työ on taloudellisesti merkittävää (panostus alkuvaiheessa yhteensä 40 me vuosina 2021-2022) ja sitoo huomattavan henkilötyömäärän jo keskuksen käynnistysvaiheessa. Tämän laajan tehtävän rinnalla muiden keskukselle säädettyjen tehtävien organisointi on haastavaa ja tullee perustumaan muualla tehdyn kehitystyön ja tiedon esilletuomiseen ja välittämiseen. Palvelukeskuksen tehtävien vaikuttavuuden kannalta on oleellista, toteutuvatko panostukset digitaalisiin alustoihin.

Palvelukeskuksen suhde Opetushallitukseen

Esityksen mukaan Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyksikkönä. Opetushallitus hoitaisi hallintovirastona erillisyksikön hallinto- ja muita tukipalveluja ja laskuttaisi tuottamistaan hallinto- ja tukipalveluista palvelukeskusta yhteisten periaatteiden mukaisesti samalla tavoin kuin nykyisiä erillisyksiköitä. Erillisyksikköjen riippumattoman tehtävänhoidon varmistamiseksi

Opetushallituksella ei erillisyksikköjen hallintovirastona ole toimivaltaa erillisyksiköille kuuluvien tehtävien suorittamisessa. Opetushallitus ja erillisyksiköt sopisivat hallinto- ja tukipalveluiden toteuttamisesta sekä niistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Kokemukset nykyisten erillisyksiköiden osalta eli Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen ja ylioppilastutkintolautakunnan osalta ovat hyviä ja kannustavat ehdotetun hallintomallin käyttöönottamista uuden keskuksen osalta. Kyseessä on uusi keskus, joka tulee käynnistämään toimintansa tyhjältä pöydältä ilman olemassa olevaa organisaatiota. Perustamisvaiheessa on todennäköisesti tarvetta laajempiin tukipalveluihin, kun mitä toiminnassa olevalla erillisyksiköillä on. Näiltä osin on tarpeen erikseen sopia ja resursoida Opetushallitusta.
On kuitenkin huomioitava, että ehdotuksessa mainittu yhteistyö ja koordinaatio palvelukeskuksen kanssa vaativat mahdolliset lisäresurssit tulee erikseen neuvotella Opetushallituksen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön välisissä tulossopimusneuvotteluissa. On myös vaikea arvioida palvelukeskuksen kaikkia vaikutuksia Opetushallituksen vastuisiin ja vaatimuksiin tässä vaiheessa. Muutosten arvioinnin tekeminen on kuitenkin huomioitava resurssoinnissa ja aikatauluissa.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus ja yhteistyö eri tahojen kanssa

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus on uudenlainen toimija työelämän ja koulutuksen kentällä. Palvelukeskuksen toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä ja verkosto-osaamista, joiden avulla voidaan optimoida julkisten resurssien käyttö ja saavuttaa hyviä tuloksia keskukselle säädetyissä tehtävissä.

Ehdotetun säännöksen mukaan palvelukeskuksen tulisi tehdä yhteistyötä mm. Opetushallituksen ja ELY-keskusten kanssa. Opetushallitus on koulutuksen kehittämisvirasto, jonka tehtäviä ovat muun muassa koulutustarpeen ennakointi ja tutkintojen kehittäminen. Palvelukeskuksen toiminta täydentäisi olemassa olevia osaamispalveluja. Tehtävänsä menestyksellisen toteuttamisen varmistamiseksi palvelukeskuksen olisi käytävä jatkuvaa vuoropuhelua koulutuksen kehittämisviraston kanssa ja oltava tietoinen Opetushallituksen toteuttamista hankkeista ja strategisesta kehittämisestä.

Osaamisen ennakointifoorumikaudella (2021–2024) Opetushallituksen keskeisenä tehtävänä on ennakoida työvoima-, koulutus, ja osaamistarpeita sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa keskipitkällä aikavälillä (5-9 vuotta). Tarkastelun kohteena ovat myös pitkän aikaväli (10–15 vuotta) tutkintotarpeet ja geneeriset osaamistarpeet sekä koronakriisin vaikutukset eri alojen työvoima- ja osaamistarpeiden kehitykseen. Ennakoinnin kohdejoukkona ovat sekä uusi työvoima (nuoret) että työssä oleva työvoima. On hyvä, että Palvelukeskuksen ja Opetushallituksen välisen työnjaon rakentuu sen pohjalle, että palvelukeskuksen päätehtävänä on koota ja analysoida olemassa olevaa ennakointitietoa, kun taas Opetushallitus keskittyy työvoima-, osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointiin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sekä tutkintokoulutuksen että jatkuvan oppimisen näkökulmista.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että ennakointitehtävän vastuu on selkeästi määrittely ja toteaa, että tiivis yhteistyö ja koordinaatio Opetushallituksen kanssa on tarpeen. Ennakoinnissa vaaditaan hyvää koordinointia, tiivistä yhteistyötä ja selkeää työnjakoa, jottei niukkoja resursseja kuluteta päällekkäiseen tekemiseen. Lähtökohtaisesti Opetushallitukselle turvataan riittävät resurssit edellä kuvatun ennakoinnin toteuttamiseksi.

Lopuksi

Opetushallituksesta annetun lain muuttamisesta Opetushallituksella ei ole huomautettavaa.

Johtaja Kurt Torsell